

overordentligt uheldigt i denne Lov, at man kunde tage ikke alene hele samlede Fideicommisser, men ogsaa enkelte Godser, eller enkelte Hovedgaardsjorder paa Godserne for sig, og altsaa, som han sagde, Afløsningen kunde finde Sted i Stumper og Stykker. Netop naar Afløsningen kan finde Sted efterhaanden, kan jeg ikke indsee, at den Indvending, at Loven kommer og forlanger en pludselig og brat Afløsning, kan være rigtig; den ene Paastand modsiges jo den anden.

Af de andre væsentlige Indvendinger, som ere komne frem imod denne Lov, har den Paastand spillet en overordentlig Rolle idag, og det er i og for sig ikke saa forunderligt, den Paastand, at vi ikke skulde have taget noget Hensyn til Fæstebønderne, at vi ved denne Lov skulde kunne bewirke en Forværrelse af Fæstefamiliernes oconomiske Stilling. Jeg maa tilstaae, at ogsaa denne Indvending er forekommet mig noget raff og løs. Det var mig besynderligt at høre Paastanden idag af det ærede Medlem for Sorø Amts 2den Valgfreds (Alberti), og samtidig høre ham udtale, at det, hvorpaa det fortiden kom an, var, at Fæstegodset hurtigt kunde overgaae til Selveieendom. Men det er jo netop Tilfældet, som det ogsaa iaften — og jeg behøver derfor ikke at komme videre tilbage dertil — er oplyst af min ærede Medforslagsstiller, at naar vi tage Landet i dets Heelhed, saa er Sandheden i sin nogne Virkelighed den, at noget over 30 Procent mere Fæstegods er overgaaet til Selveie paa Godser, som ikke ere undergivne Majoratsbaand, end paa de Godser, paa hvilke der hviler sligt Baand, og det er fremdeles oplyst, at de 30 Procent stige til c. 50 Procent, naar man tager Derne for sig. Og hvorfor er Forholdet i saa Henseende bedre og heldigere i Sylland? Det er det væsentligt ene og alene paa Grund af, at een meget stor Lehnbesidder der har afhændet saa overordentlige Mængder af Fæstejord til Selveie, at det i Bægtffaaalen veier op imod, hvad mangfoldige andre Majoratsbesiddere tilsammen have gjort paa dette Omraade. Men dernæst kommer det til, at jeg ikke kan indsee, hvorledes denne Lov skulde, saaledes som den her foreligger, stille Fæstebønderne uheldigere eller

sætte dem under besværligere Vilkaar med Hensyn til at faae deres Gaarde til Eiendoms, end de hidtil have været undergivne. Det staaer jo tydeligt her i § 1 — og det er mit Svar til det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds (S. A. Hansen), som uagtet han har kunnet finde saa Meget i denne Lov, ikke har kunnet finde et Ord om, at Bøndernes Rettigheder være søgte bevarede — det staaer jo her i § 1, at for enkelte Dele af Bøndergods blive de hidtil gjældende Bestemmelser i Kraft, og i § 10 staaer der endvidere, at forsaavidt der i Crectionsbrevene eller andre gyldige Forfrifter findes Bestemmelser til særlig Gunst for Godsernes Bønder skal Justitsministeren træffe de fornødne Foranstaltninger til, at de tilstguede Fordele fremdeles kunne komme de Paagjældende tilgode. Men nu maa jeg spørge, om Bestemmelserne netop i Loven af 21de Juni 1854 ikke herved ere holdte i Kraft? Kan det nægtes at være en gjældende Forfrist til Fordeel for Bønderne, at der paa disse Godser kun kan sælges til Fæsterne, deres Livsarvinger, Stehbørn og Svigerbørn? Jeg kan ikke see Andet, end at accurat de samme gunstige Bestemmelser, som hidtil gjælde for Fæstebønderne paa de Godser, som her omhandles, vedblive i al deres Virksomhed, selv om denne Lov kom ud uden nogensomhelst Forandring, og ere de af os brugte Udtryk ikke tydelige nok, ja saa kunne de jo rettes til det Bedre. — Jeg afviser derfor den Indvending, at denne Lov vil forværre Bøndernes Stilling. Forøvrigt gaaer det vistnok rigtig beseet med Hensyn til Fæstebøndernes Stilling paa disse Godser ligesom paa de andre, at der er baade gode og onde Herrer saavel blandt Lehn- og Stamhuusbesiddere som blandt simple Fordegodsieiere. Der er for nogle Dage siden gjort opmærksom paa et meget sfrigende Forhold; men hvor var det, at dette fandt Sted? Var det paa et Gods, som var i fri Eiendoms, eller var det ikke netop paa et Stamhuusgods?

Der er gjort gjældende fra en anden Side mod denne Lov, at den ikke tog det tilbørlige Hensyn til Arvingerne, at den stillede dem paa en saadan Maade, som hidtil — jeg